

REMISSYTTRANDE

Diarienummer: Ju2023/01643

2023-10-27

Regeringskansliet

Remissyttrande – Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning, (SOU 2023:38)

Sammanfattning

Konsumentvägledarnas förening (KVF) instämmer i huvudsak med förslagets innehåll. Föreningen noterar att förslagen präglas av kompromiss mellan två olika och eventuellt oförenliga syften, nämligen att motverka överskuldsättningen utan att inkräkta på branschens intressen. Föreningens uppfattning av syftet med utredningen är att den ämnar hitta lösningar som motverkar överskuldsättningen bland landets konsumenter och att de samhällsekonomiska vinsterna med detta alltså måste vara överordnade branschintresset.

Specifika synpunkter:

- **Kapitel 8, avsnitt 8.7.4**
KVF instämmer i att den nuvarande måttfullhetsbestämmelsen i konsumentkreditlagen behöver förtydligas. Den särskilda upplysning som utredningen vill införa vid marknadsföring av krediter, anser KVF bör finnas med vid marknadsföring av alla typer av krediter, även fakturakrediter och räntefria krediter. I en undersökning från Konsumentverket konstateras att ”Många handlar för lånade pengar utan att förstå det.”¹ Detta talar starkt för att den särskilda upplysningen bör finnas i anslutning till även fakturakrediter och räntefria krediter.
- **Kapitel 8, avsnitt 8.7.6**
KVF instämmer i förslaget att kreditgivare och kreditförmedlare som bedriver verksamhet enligt Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, LVK, bör utforma system för ersättning till personal enligt kravet på sundhet. För att

¹ Konsumentverket, pressmeddelande, ”Många handlar för lånade pengar utan att förstå det”, 2023-10-25.

efterleva kravet är det önskvärt att det inom branschen, i samverkan med myndigheter, utformas någon typ av god sed.

- **Kapitel 9, avsnitt 9.4.1–9.4.2**

KVF instämmer i att det bör införas ett förbud för en licenshavare eller ett spelombud att främja möjligheterna för någon annan att erbjuda eller lämna kredit för insatser i spel. KVF anser emellertid att bestämmelsen även bör ta sikte på spel med kreditkort. Detta eftersom kreditkort är lättillgängliga och regleringen annars tenderar att bli tandlös. Branschens argument mot en reglering som inkluderar spel med kreditkort, är att det är tekniskt svårt att förbjuda detta. KVF anser dock att vinsterna som ett totalt förbud medför ur ett samhällsperspektiv, motiverar att branschen accepterar detta.

- **Kapitel 10, avsnitt 10.6.2**

KVF instämmer i att kreditprövningsbestämmelsen i konsumentkreditlagen bör förtydligas och att kreditgivarens ansvar för kreditprövningen bör lyftas fram så att det inte råder osäkerhet om att en kreditprövning måste göras. Främst underlättar det tillsynsarbetet. För att regeln inte ska riskera att bli utan verkan anser KVF att det är viktigt att det införs sanktioner om det är så att kreditprövningen har varit otillräcklig.

- **Kapitel 10, avsnitt 10.6.3**

KVF ställer sig positiv till en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning. En civilrättslig påföljd ger incitament att följa lagen och bör kunna rymmas inom Allmänna reklamationsnämndens, (ARN) prövningsområde. Genom en prövning i ARN blir processen inte kostsam. Bevisbördan för sakförhållanden som gällde när krediten togs, och som kreditgivaren borde ha uppmärksammat, bör ligga på konsumenten. Genom att placera bevisbördan på konsumenten, minskar risken för ett missbrukande. KVF är införstådda med anledningen till att avvakta i väntan på direktivet om konsumentkrediter.

- **Kapitel 11, avsnitt 11.6.1**

KVF instämmer i att det finns ett behov av att sänka räntetaket från 40 % till högst 20 % över gällande referensränta.

- **Kapitel 11, avsnitt 11.6.3 och 11.6.5**

Föreningen ställer sig också positiv till att införa ett tak för uppläggningsavgifter. Genom utformningen av bestämmelsen hindras kreditgivaren att kompensera en låg ränta med höga kostnader. Samma resonemang gäller för utvidgningen av det absoluta kostnadstaket.

- **Kapitel 11, avsnitt 11.6.8**

KVF ställer sig positiv till att begränsa möjligheterna att förlänga kredittider mer än en gång. I dagsläget kan kreditgivare utnyttja möjligheten att förlänga kredittiderna och på så vis erhålla högre intäkter. Föreningen anser att kreditgivare ska ha en skyldighet att verka för att ta fram skäliga avbetalningsplaner, i synnerhet då kredittagarens betalningssvårigheter är godtagbara och har uppkommit genom oförutsedda skäl efter att krediten togs.

- **Kapitel 12**

KVF ser positivt på ett införande av SKRI-register.

- **Kapitel 13, avsnitt 13.5.2**

KVF ställer sig positiv till att införa en ny huvudregel i utsökningsbalken som innebär att avräkning vid utmätning i första hand avräknas mot fordrans kapitalbelopp, därefter på ränta och annan biförpliktelse. Föreningen anser däremot inte att borgenären ska ha en rätt att ändra ordningen för avräkningen, eftersom en sådan ordning kan leda till att effekten uteblir.

- **Kapitel 13, avsnitt 13.5.4.**

KVF ställer sig positiv till att ge Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen för att se över skillnader vad gäller innehåll, tillgänglighet och kvalitet i den kommunala budget- och skuldrådgivningen. I anslutning till detta vill Föreningen särskilt kommentera frågan om en nationell rådgivningstjänst.

De argument som framhålls i utredningen är att tjänsten skulle avdramatisera och minska tröskeln till den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Tjänsten skulle vara likvärdig, anonym och tillgänglig för alla. Argumenten påminner om de som framfördes när den nationella vägledningstjänsten för konsumentfrågor utreddes och som inrättades 2015 genom Hallå Konsument. Utredningen som antog namnet ”Utredningen om framtidens stöd till konsumenter (Ju 2011:06)” hade en förhoppning om att den nationella tjänsten skulle utgöra ett slags första linje för konsumenter och bidra till att kommunerna ställde upp med en andra linjens insats. Så blev det inte, vilket vi från Konsumentvägledarnas förening hade farhågor om. Kommunerna har drastiskt minskat sina insatser inom konsumentstödet vilket fått stora konsekvenser för konsumenter som behöver stödet allra mest. Med facit i hand och utifrån vår kännedom om kommunal politik har vi samma farhågor även för detta förslag.

Föreningen uppfattar att Konsumentverket har önskemål om att utöka sitt uppdrag, men ifrågasätter starkt den samhällsekonomiska nyttan. Det finns gott om information kring privatekonomi för den som är aktiv och motiverad, men det personliga mötet torde vara mest framgångsrikt för den svaga konsumenten på lång sikt. För svag är just vad den är, som befinner sig i ett utsatt ekonomiskt läge.

Föreningen håller med om att det är förenat med motstånd att behöva kontakta en skuldrådgivare. Begreppet skuld är stigmatiserat och förstärker den personliga känslan av svaghet och oförmåga. Här kan den lokala konsumentverksamheten utgöra ett funktionellt förfilter. En kommunal konsumentverksamhet bör ha personal som är insatta i grundläggande konsumentekonomi och avtalsrättsliga frågor. Verksamheten är ”skamfri” och den rådsökande som påbörjat ett personligt möte på konsumentverksamheten kan bättre motiveras till ett eventuellt nästa steg inom kommunens stödåtgärder.

Konsumentrådgivning och budget- och skuldrådgivning har många synergier. Tillsammans ger man ett starkare stöd för konsumenter i kommunen med förebyggande insatser och genom sina olika nätverk. Det finns många kommuner där verksamheterna är integrerade eller på annat sätt framgångsrikt samverkar. I

Statskontorets kommande utredning kan det finnas goda skäl att även analysera hur denna samverkan fungerar och vilka samhällsekonomiska vinster den har för kommuninvånarna.

Om en nationell rådgivningstjänst införs, finns det en inte obetydlig risk att den kommunala budget- och skuldrådgivningen urholkas. Det kan även få konsekvenser för den kommunala konsumentrådgivningen, där man under de senaste tio åren har kunnat se en nedläggningstrend.

För Konsumentvägledarnas Förening

Julia Jonasson
Konsumentvägledarnas förening
251 89 Helsingborg

Erika Nykvist
Konsumentvägledarnas förening
Konsument Sundsvall
851 96 Sundsvall